

Sociaal en Cultureel Planbureau

Maatschappelijke veerkracht

Echte betrokkenheid door goede ondersteuning

Karen van Oudenhoven - van der Zee
23 mei 2025

Opbouw presentatie

1. Hoe staan we ervoor?
2. Knelpunten in zorg en ondersteuning
3. Burgers aan de ontwerptafel van beleid
4. Conclusies.

1. Hoe staan we ervoor?

Maatschappelijke ontwikkelingen

- › Grote maatschappelijke uitdagingen (klimaat, zorg, huisvesting)
- › Individualisering, globalisering, digitalisering en veranderde samenstelling van de bevolking (oa vergrijzing)
- › Geopolitieke spanningen
- › Laag vertrouwen in politiek en overheid.

Kwaliteit van leven

- > Kwaliteit van leven gemiddeld hoog

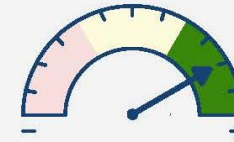
Uitzondering:

- > Mentale gezondheid vraagt aandacht
- > Daalt met name bij jongeren.

HULPBRONNEN:
Gemiddeld genomen
gaat het goed met
Nederlanders
qua hulpbronnen

- Ongelijkheden zijn aanzienlijk en stapelen bij bepaalde groepen

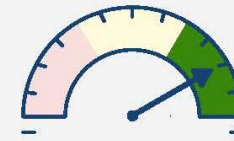
Inkomen

Opleiding

Ervaren
gezondheid

WELBEVINDEN:
Over het algemeen
zijn inwoners tevreden
met eigen leven

- Aandacht voor afname in mentale gezondheid

Tevredenheid
met leven

Mentale
gezondheid

Maar... structurele ongelijkheid

6% van de Nederlanders in meest kwetsbare positie door tekort aan hulpbronnen:

- > Economisch kapitaal (inkomen, vermogen)
- > Sociaal kapitaal (sociale netwerk)
- > Cultureel kapitaal (leefstijl, digitale vaardigheden)
- > Persoonlijk kapitaal (gezondheid, zelfvertrouwen).

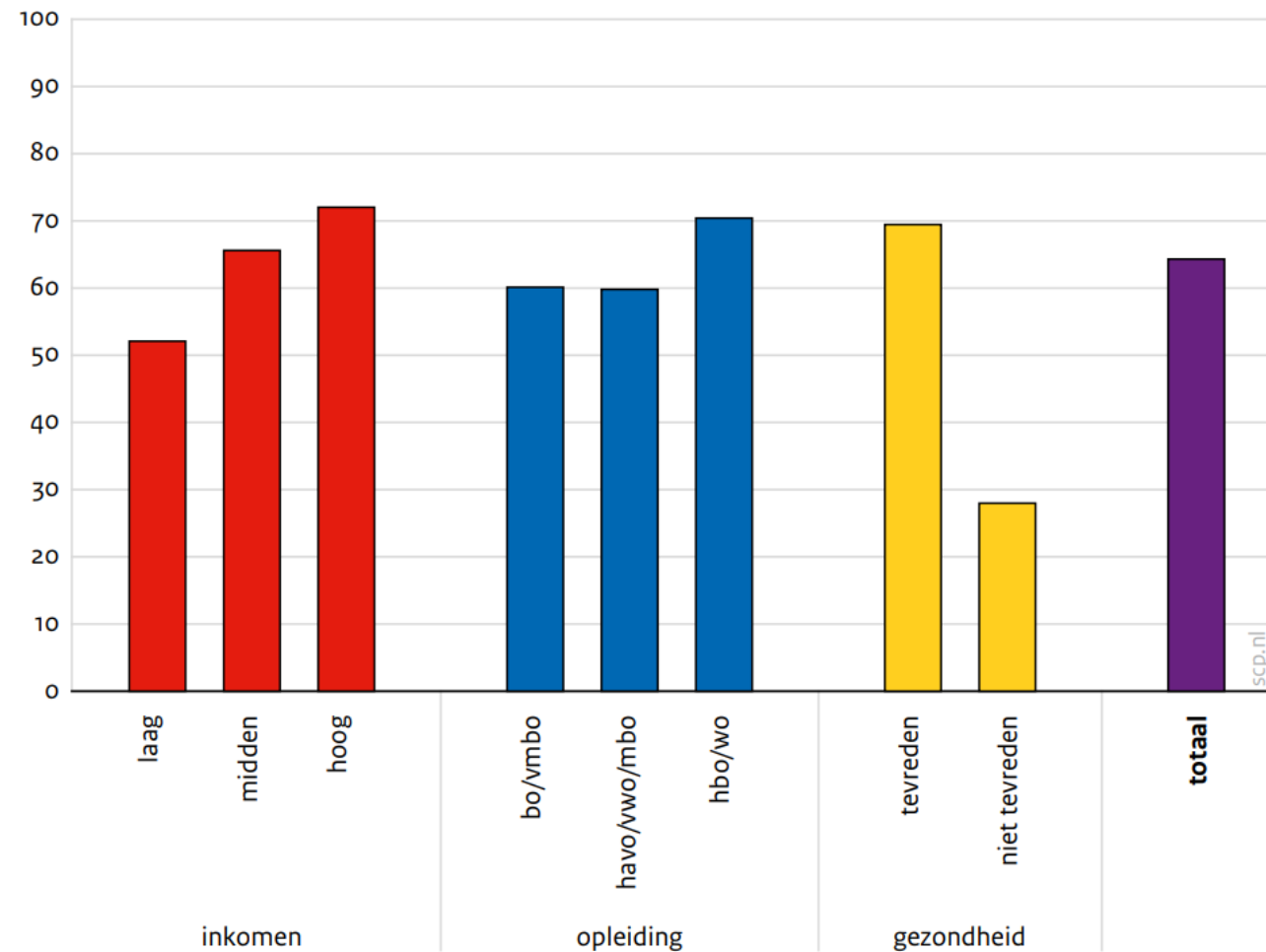
Ongelijkheid wordt overgedragen op volgende generaties.

Rijke en arme Nederlanders leven vaker gescheiden.

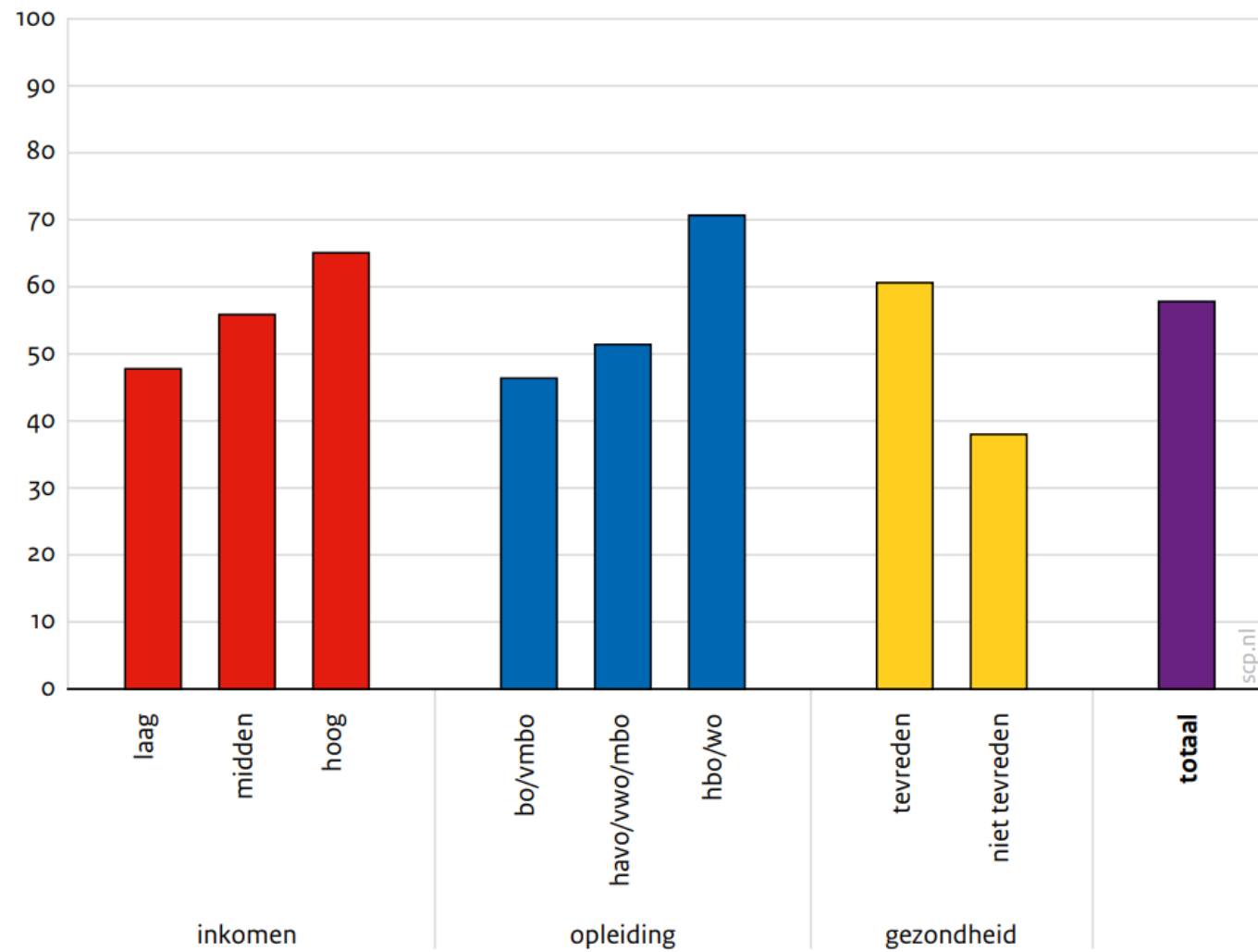

... gaat gepaard met grote verschillen in tevredenheid eigen leven

... en met grote verschillen in vertrouwen in andere mensen

Laag politiek vertrouwen

- > 49% geeft politiek Den Haag een onvoldoende
- > 57% vindt het de verkeerde kant opgaan
- > 58% denkt dat kinderen en kleinkinderen het slechter krijgen dan zichzelf.

- > Mensen vinden dat de regering:
 - ◇ niet bij machte is problemen op te lossen (wooncrisis, hersteloperaties)
 - ◇ onvoldoende samenwerkt
 - ◇ niet duidelijk maakt waar we als samenleving naar toe bewegen.

- > Vertrouwen is lager bij mensen met weinig hulpbronnen

- > Leidt tot scepsis en 'afhaken'.

2. Knelpunten in zorg en ondersteuning

- > Eén op de zes volwassenen heeft stapeling van problemen.
- > Eén op de tien ouders met minderjarige kinderen kampt met zo'n stapeling van zorgen of problemen.
- > Niet bereik: gemeenten bereiken deel van deze groepen niet (goed)
- > Druk op informele zorg neemt toe.

Niet-bereik

Burgers

- Vragen geen hulp uit angst bestraft te worden
- Ervaren hoge drempels bij aanvragen, steeds opnieuw
- Ontmoeten een verkokerd systeem
- Voelen zich niet gehoord
- Van het kastje naar de muur gestuurd
- Zelfredzaamheid wordt overschat.

Bron: Onderzoek Zien, luisteren, helpen (SCP, 2024).

Omslag nodig

- > Van niet-gebruik van voorzieningen naar bereik van mensen die ondersteuning het meest nodig hebben
- > Van verkokerd systeem naar integraliteit
- > Van denken vanuit systeemwereld naar focus op leefwereld van mensen.

Druk op informele zorg

- > Rond de 50% van de Nederlanders geeft mantelzorg
- > Onder jongeren van 16-24 jaar is dat één op de vier (half miljoen)
- > Tot 2040 stijgt de vraag naar mantelzorg: door vergrijzing en rem op zorgkosten
- > Dat betekent grotere druk op werkenden en gepensioneerden.

Kansen voor samenwerking met burgercollectieven

- > Buurtgemeenschappen
- > Verenigingen
- > Eén-op-één vrijwillige ondersteuning
- > Creatief en innovatief
- > Mensgericht en laagdrempelig.

Dat vraagt om ...

- > Serieuze erkenning van eigen doelstellingen en werkwijze in de samenwerking met overheidsorganisaties
- > Voldoende financiering
- > Afbakening verantwoordelijkheden.

3. Burgers aan de ontwerptafel van beleid

Photo-voice project

- > Project van Leyden Academy en SCP, gericht op zinvolle participatie
- > Ouderen uit Amsterdam-Oost en Den Haag Laak maakten foto's van hun eigen buurt en leven
- > Vraag was: hoe kan uw leefsituatie worden verbeterd?
- > Illustratie van foto afvoerputje: "Zo word ik door de overheid behandeld en zo voel ik me dus ook vaak."

4. Conclusies

1. Niet-bereik vraagt om integrale aanpak, outreachend werken en aandacht voor leefwereld van mensen.
2. Vanwege druk op en kansen voor informele zorg:
 - ◇ Goede ondersteuning mantelzorgers
 - ◇ Serieuze erkenning positie burgercollectieven
3. Burgers aan de ontwerptafel van beleid: zorgt voor betere oplossingen en meer verbinding
4. Structurele ongelijkheid vraagt om:
 - ◇ Beleid dat rekening houdt met ongelijkheidseffecten.
 - ◇ Extra aandacht voor behoeftes van groepen die kwetsbaar zijn.

Sociaal en Cultureel Planbureau

Dank voor uw aandacht

Download essay

Karen van Oudenhoven-van der Zee

www.scp.nl

[@SCPonderzoek](https://twitter.com/SCPonderzoek)

[Sociaal en Cultureel Planbureau](https://www.linkedin.com/company/sociaal-en-cultureel-planbureau)